

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zemědělská fakulta

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: B 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Daň z příjmů – odčitatelné položky versus slevy

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Václav Boněk

Autor:

Petra Pilná

2006

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Daň z příjmů – odčitatelné položky versus slevy vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění, materiálů a publikací uvedených v přehledu literatury.

V Českých Budějovicích dne 20.4.2006

.....

Petra Pilná

Děkuji Ing. Václavu Boňkovi za odborné vedení a užitečné rady při vypracování této bakalářské práce.

Abstract

At natural person income tax's I compare tax benefits with discounts in my work. I was working with legal regulations valid for years 2004, 2005 and 2006 in my work. In the first part of the work I mention the current legal regulations of the tax-free divisions and discounts. In the next part I compare these legal regulations on examples – first, I compare the tax-free proportions of tax base for the children aliments with the exemptions caused by the nutrition of children. I mention several examples, where the equity and efficiency is evident. Then, I make an inquiry if it is possible to confuse the legal regulations and the exemptions. Whether it is realistic and feasible. I showed an example for this too. In the last part I devoted to the examination of effeciency and equity of the legal regulations and of the tax benefits items in comparison to the exemptions. The comparison is solved on the examples again, where I calculate the tax burden of different tax-payers.

Key words: Income tax, tax benefits, discounts

OBSAH:

- 1 Úvod..... Chyba! Záložka není definována.
- 2 Daň z příjmů fyzických osob, její účel a význam .. Chyba! Záložka není definována.
- 3 Nezdánitelné části základu daně a odčitatelné položky ve stávající úpravě daně z příjmů Chyba! Záložka není definována.
 - 3.1 Nestandardní odpočty..... **Chyba! Záložka není definována.**
 - 3.1.1 Nezdánitelná částka darů..... **Chyba! Záložka není definována.**
 - 3.1.2 Odpočet z titulu placení úroků z úvěrů ze stavebního spoření nebo z hypotečního úvěru..... **Chyba! Záložka není definována.**
 - 3.1.3 Nezdánitelná částka při placení příspěvků na penzijní připojištění **Chyba! Záložka není definována.**
 - 3.1.4 Nezdánitelná částka při placení pojistného na soukromé životní pojištění **Chyba! Záložka není definována.**
 - 3.1.5 Nezdánitelná částka při placení členských příspěvků členem odborové organizace **Chyba! Záložka není definována.**
 - 3.1.6 Odčitatelné položky..... **Chyba! Záložka není definována.**
 - 3.2 Standardní odpočty..... **Chyba! Záložka není definována.**
- 4 Slevy ve stávající úpravě daně z příjmů Chyba! Záložka není definována.
 - 4.1 Nahrazení standardních nezdánitelných částek slevami na dani **Chyba! Záložka není definována.**
 - 4.2 Zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností **Chyba! Záložka není definována.**
 - 4.3 Zavedení registrační pokladny **Chyba! Záložka není definována.**
 - 4.4 Poskytnutí příslibu investiční pobídky **Chyba! Záložka není definována.**
 - 4.5 Daňové zvýhodnění na vyživované děti..... **Chyba! Záložka není definována.**
- 5 Porovnání účinnosti nezdánitelné části základu daně na vyživované děti a slevy z důvodů vyživování dětí z hlediska efektivnosti a spravedlnosti **Chyba! Záložka není definována.**
- 6 Možné záměny nezdánitelných částí se slevami Chyba! Záložka není definována.
- 7 Efektivnost a spravedlnost nezdánitelných částí a odčitatelných položek v porovnání se slevami Chyba! Záložka není definována.
- 8 Závěr..... Chyba! Záložka není definována.
- 9 Přehled použité literatury..... Chyba! Záložka není definována.

1 Úvod

Ve své bakalářské práci se zabývám daní z příjmu fyzických osob, odčitatelnými položkami a jejich převodem na slevy. Základním cílem této práce je zhodnotit efektivnost a spravedlnost uplatnění odčitatelných položek a slev u daně z příjmu fyzických osob. Toto je téma je z legislativního hlediska velmi aktuální. V posledních dvou letech došlo k několika změnám v právní úpravě této daně. Tyto změny mají vliv na výši daně odváděné poplatníkem. Proto porovnávám tyto právní úpravy, jejich výhodnost a spravedlnost.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část se skládá ze třech částí. V první části se snažím vysvětlit účel a význam daně z příjmů fyzických osob. V další části se věnuji právní úpravě nezdanielných částí základu daně v roce 2005. V této části vycházím ze zákona o daních z příjmů a uvádím o něm základní informace. Ve třetí části se zabývám slevami. Zde popisuji stávající slevy v zákoně o daních z příjmů a také od 1.1.2005 nově zavedenou slevu z důvodu vyživování dětí. Zmiňuji zde také změnu zákona platnou od 1.1.2006, ve kterém je uvedeno převedení některých nezdanielných částí základu daně na slevy.

Praktickou část tvoří také tři části. V první z nich porovnávám nezdanielné části základu daně na vyživované děti se slevami z důvodu vyživování dětí. Uvádím několik příkladů, z kterých je patrné, co je spravedlivé a efektivní. V páté části mé bakalářské práce zjišťuji zda je možné zaměnit nezdanielné části se slevami, zda je to reálné a proveditelné. Zde také uvádím příklady. Šestá část je věnována posouzení efektivnosti a spravedlnosti nezdanielných částí a odčitatelných položek v porovnání se slevami. Porovnání je opět řešeno v příkladech, kdy počítám daňové zatížení u různých poplatníků.

V praktické části uvažuji stav v roce 2004, 2005 a 2006. Tyto odlišné stavy porovnám na příkladech. Zabývám se také možností převedení zbývajících nezdanielných částí základu daně do slev.

2 Daň z příjmů fyzických osob, její účel a význam

Daň z příjmů fyzických osob je osobní důchodová daň a je ve většině zemí považována za jednu z nejdůležitějších. Je jí přisuzována největší míra komplexnosti, spravedlnosti i ekonomické efektivity. Jako osobní daň umožňuje zahrnout různé požadavky na poskytování sociálních úlev, což u jiných, např. spotřebních daní, které musí být pro všechny poplatníky stejné, není možné.

Osobní důchodová daň je nezbytnou částí každého moderního daňového systému. Na tuto daň jsou kladeny největší požadavky, má zohlednit sociální postavení poplatníků a tím umožnit redistribuci vytvořeného důchodu od osob s vyššími příjmy k osobám s nižšími příjmy. Daň z příjmů fyzických osob je obvykle progresivní, to znamená, že s růstem důchodu roste míra zdanění. Daňový systém v České republice se vyznačuje poměrně nízkou progresí. Systém je také poměrně složitý.

Tato konstrukce umožňuje využít osobní důchodovou daň jako opatření proti nežádoucím výkyvům v ekonomice. V období, kdy se ekonomika příliš rychle rozvíjí, rychle rostou i individuální důchody. Konstrukce daně umožňuje relativně větší díl důchodů odčerpat, a tím částečně omezit vyvolané důsledky tohoto stavu. Naopak v období, kdy klesají individuální důchody v ekonomice, konstrukce daně tento propad zmírňuje.

Z technického hlediska je komplikovanost daně dána také rozmanitostí druhů příjmů, kterých jednotliví poplatníci dosahují. Vysoké sazby u nejvyšších důchodů poplatníky odrazují od práce a jiné ekonomické činnosti a podporují je v preferování volného času a zdokonalování daňových úniků.

3 Nezdánitelné části základu daně a odčitatelné položky ve stávající úpravě daně z příjmů

Všechny zdánitelné příjmy jsou rozděleny do několika relativně samostatně posuzovaných částí, tj. do 5 dílčích daňových základů. Základ daně je daňová kategorie, ze které se sazbou daně vypočítává daňová povinnost poplatníka. Základ daně fyzických osob se stanoví tak, že se nejprve zjistí dílčí základy podle jednotlivých druhů příjmů.

Základ daně z příjmů fyzických osob:

Příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků

- pojistné na sociální zabezpečení

- zdravotní pojištění

= dílčí daňový základ příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků

Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti

- výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů

= dílčí daňový základ příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti

Příjmy z pronájmu

- výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů

= dílčí daňový základ příjmů z pronájmu

Příjmy z kapitálového majetku

= dílčí daňový základ příjmů z kapitálového majetku

Ostatní příjmy

- výdaje na dosažení příjmů

= dílčí daňový základ ostatních příjmů

U poplatníků, kterým plynou ve zdaňovacím období souběžně dva nebo více druhů příjmů, je základem daně součet dílčích základů daně zjištěných podle jednotlivých příjmů.

Úprava základu daně z příjmů fyzických osob je poměrně náročná, protože základ daně se snižuje o standardní a nestandardní odpočty. Termín odpočty je mezinárodně užívaný, ale zákon o daních z příjmů používá termín nezdanitelné částky a odčitatelné položky. Odčitatelné položky zahrnují část nestandardních odpočtů, ostatní odpočty jsou pak zahrnuty pod pojmem nezdanitelné částky.

3.1 Nestandardní odpočty

Nestandardní odpočty se na rozdíl od standardních odpočtů neuplatňují v paušální, ale v prokázané výši. Jejich výše může být však limitována. Tyto odpočty mají zpravidla motivovat daňový subjekt k jednání, které je z celospolečenského hlediska žádoucí. Mezi

nestandardní odpočty patří, podle zákona o dani z příjmů, některé nezdanitelné částky a odčitatelné položky. [6]

3.1.1 Nezdanitelná částka darů

Nezdanitelná částka - dary poskytnuté na veřejně prospěšné účely, o jejichž hodnotu lze rovněž snížit základ daně u fyzických osob, má podpořit zájem poplatníků o financování společensky preferovaných subjektů. Zákon specifikuje účely, na které lze dary poskytnout, a rovněž subjekty, jimž mohou být dary směřovány. Vždy platí, že se musí jednat o subjekty se sídlem nebo bydlištěm na území České republiky. Může jít o dary peněžní i nepeněžní, ale úhrnná výše darů pro účely daňového odpočtu je omezena jejich minimální velikostí a maximální úhrnnou částkou, kterou lze pro daňové účely uplatnit.

Od základu daně lze odečíst hodnotu darů poskytnutých obcím, krajům, organizačním složkám státu, právníkům osobám se sídlem na území České republiky. Dále také právníkům osobám, které jsou pořadateli veřejných sbírek podle zvláštního zákona.

Jedná se o dary na financování vědy a vzdělání, výzkumných a vývojových účelů, kultury a školství, na policii, na požární ochranu, na podporu mládeže, na ochranu zvířat a jejich zdraví, na účely sociální, zdravotnické, ekologické, humanitární, charitativní, tělovýchovné a sportovní. Dále na účely náboženské pro státem uznané církve a náboženské společnosti. Dary politickým stranám a politickým hnutím na jejich činnost, na odstraňování následků živelní pohromy, ke které došlo na území České republiky. Dále se odečte i hodnota darů fyzickým osobám s bydlištěm na území ČR provozujícím školská a zdravotnická zařízení a zařízení na ochranu opuštěných nebo ohrožených druhů zvířat, a to na financování těchto zařízení.

Dary fyzickým osobám s bydlištěm v ČR, které jsou poživateli částečného nebo plného invalidního důchodu, a nebo jsou nezletilými dětmi dlouhodobě těžce zdravotně postiženými vyžadujícími mimořádnou péči podle zvláštních právních předpisů, na zdravotnické prostředky nejvýše do částky, nehrazené zdravotními pojišťovnami. Nebo na rehabilitační a kompenzační pomůcky uvedené ve zvláštním právním předpise nejvýše do částky nehrazené příspěvkem ze státního rozpočtu [7] si může poplatník také odečíst.

Úhrn těchto darů se odečte, činí-li za rok alespoň 1000 Kč nebo u poplatníků s nízkým základem daně méně než 1000 Kč, ale alespoň 2 % ze základu daně. Na druhé straně se však smí odečíst nejvýše 10 % z celoročního daňového základu.

Bezpríspevkové dárcovství krve jako dar na zdravotnické účely zákon ohodnocuje pro účely odpočtu u daně z příjmů částkou 2000 Kč za jeden odběr krve. [4]

3.1.2 Odpočet z titulu placení úroků z úvěrů ze stavebního spoření nebo z hypotečního úvěru

Od roku 1998 se při výpočtu celoroční daně používá též zvláštní odpočet částky úroků zaplacených z úvěrů ze stavebního spoření nebo z hypotečních úvěrů na financování zákonem stanovených bytových potřeb. Zaměstnanec, který řádně včas splácí stanovené splátky úvěru, má umožněno zákonem měsíční odpočty odvozené jako podíl připadající na měsíc z předpokládané výše úroků potvrzené bankou. [4]

Jedná se o úroky z úvěru ze stavebního spoření, popřípadě jiného úvěru poskytnutého stavební spořitelnou v souvislosti s úvěrem ze stavebního spoření, nebo o úroky z hypotečního úvěru banky, popř. jiného úvěru poskytovaného bankou v souvislosti s hypotečním úvěrem.

Úvěr je použit na financování bytových potřeb, pokud se nejedná o bytovou výstavbu, údržbu a změnu stavby prováděnou poplatníkem pro účely podnikání nebo pro účely pronájmu.

Bytovými potřebami se rozumí výstavba bytového domu, rodinného domu, bytu podle zvláštního předpisu nebo změna stavby (např. nástavby, přístavby apod. provedené vlastníkem). Dále je to koupě pozemku, na kterém musí být s využitím úvěru zahájena výstavba bytového domu, rodinného domu nebo bytu do čtyř let od okamžiku uzavření úvěrové smlouvy. Dále jsou zde zahrnuty i pozemky pořízené v souvislosti s bytovými potřebami uvedenými dále. Těmito potřebami je koupě bytového domu, rodinného domu, a to i rozestavěného. Za bytovou potřebu je také považováno splacení členského vkladu nebo vkladu právnické osobě, jejím členem nebo společníkem za účelem získání práva nájmu nebo jiného užívání bytu nebo rodinného domu. Odpočet lze také použít na údržbu a změnu stavby bytového domu, rodinného domu nebo bytu ve vlastnictví podle zvláštního předpisu a dále i údržbu nebo změnu stavby bytů v nájmu nebo užívání. Vypořádání společného jmění manželů nebo vypořádání spoludědiců, je – li předmětem vypořádání úhrada podílu spojeného se získáním bytu, rodinného domu nebo bytového domu, nebo splacení jiného úvěru (předhypotečního úvěru hypotečním úvěrem nebo překlenovacího úvěru úvěrem ze stavebního spoření) poskytnutého stavební spořitelnou nebo bankou, je také možno odečíst od základu daně. Další možností odpočtu je úhrada za převod členských práv a povinností družstva nebo podílu na obchodní společnosti uskutečněná v souvislosti s převodem práva

nebo nájmu nebo jiného užívání bytu. Posledním možným odpočtem je splacení úvěru nebo půjčky použitých poplatníkem na financování bytových potřeb uvedených výše.

Mezi bytové potřeby pro účely odpočtu nepatří úvěry na nájem nebo na úhradu příspěvku budoucího nájemníka vlastníkovi obytného domu. Odpočet se týká úroků zaplacených poplatníkem, což důsledně platí jen v případě jediného účastníka úvěrové smlouvy. Obvykle je však účastníků úvěrové smlouvy více a ti jsou zavázáni úroky splácet rukou společnou a nerozdílnou. Jsou-li účastníci smlouvy z více domácností, platí zde pravidlo, že úroky platí buď jeden z účastníků smlouvy, nebo platí zletilí účastníci rovným dílem.

Úhrnná částka úroků odčitatelných od základu daně ze všech úvěrů u poplatníků v téže domácnosti nesmí překročit 25 000 Kč za každý měsíc placení úroků, tj. 300 000 Kč při placení úroků po celý kalendářní rok. [4]

3.1.3 Nezdavitelná částka při placení příspěvků na penzijní připojištění

Od základu daně ve zdaňovacím období lze odečíst platbu příspěvků poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem podle smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem uzavřené mezi poplatníkem a penzijním fondem. Částka, kterou lze takto odečíst, se rovná úhrnu příspěvků zaplacených poplatníkem na jeho penzijní připojištění na zdaňovací období sníženému o 6 000 Kč. Maximální částka, kterou lze takto odečíst za zdaňovací období, je 12 000 Kč. [2] Maximálního odpočtu tak dosáhne poplatník, který na rok zaplatí na příspěvcích na své připojištění 18 000 Kč. Musí jít ovšem o platby v mezích smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem, a to i z hlediska výše a doby placení. Jde o příspěvky na zdaňovací období. To má věcný smysl v případech, kdy účastník penzijního připojištění využije možnosti zaplatit příspěvky dopředu, např. i na příští rok. [4]

Pokud poplatníkovi jeho penzijní připojištění zaniklo bez nároku na penzi nebo jednorázové vyrovnání a současně bylo poplatníkovi vyplaceno odbytné, pak nárok na uplatnění odpočtu nezdanitelné části základu daně zaniká a příjmem ve zdaňovacím období, ve kterém k této skutečnosti došlo, jsou částky, o které byl poplatníkovi v příslušných letech z důvodu zaplacených příspěvků na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem základ daně snížen. [8]

3.1.4 Nezdánitelná částka při placení pojistného na soukromé životní pojištění

Od roku 2001 lze od celoročního základu daně poplatníka odečíst pojistné zaplacené na zdaňovací období na soukromé životní pojištění, jsou-li dodrženy podmínky stanovené zákonem.

Jedná se o pojistné zaplacené poplatníkem ve zdaňovacím období na jeho soukromé životní pojištění podle pojistné smlouvy. Smlouva je uzavřena mezi poplatníkem jako pojistníkem a pojištěným v jedné osobě a pojišťovnou. Pojišťovna je oprávněna k provozování pojišťovací činnosti na území České republiky podle zvláštního právního předpisu. Soukromé životní pojištění zahrnuje tři druhy pojištění, a to pojištění na dožití určitého věku, pojištění na smrt a dožití určitého věku a důchodové pojištění. Výplata pojistného musí být ve smlouvě sjednána až po 60 měsících od uzavření smlouvy a současně nejdříve v kalendářním roce, v jehož průběhu dosáhne poplatník věku 60 let. U pojistné smlouvy s pevně sjednanou pojistnou částkou pro případ dožití navíc za předpokladu, že pojistná smlouva s pevně sjednanou pojistnou částkou pro případ dožití s pojistnou dobou od 5 do 15 let včetně, má sjednanou pojistnou částku alespoň 40 000 Kč. A pojistná smlouva s pevně sjednanou pojistnou částkou pro případ dožití s pojistnou dobou nad 15 let včetně má sjednanou pojistnou částku alespoň na 70 000 Kč. U důchodového pojištění se za sjednanou pojistnou částku považuje odpovídající jednorázové plnění při dožití. V případě jednorázového pojistného se zaplacené pojistné poměrně rozpočítá na zdaňovací období podle délky trvání pojištění s přesností na dny. Maximální částka, kterou lze odečíst za zdaňovací období, činí v úhrnu 12 000 Kč, a to i v případě, že poplatník má uzavřeno více smluv s více pojišťovnami. Při nedodržení těchto podmínek z důvodu zániku pojištění nebo dodatečné změny doby trvání pojištění nárok na uplatnění odpočtu nezdanitelné části základu daně zaniká. Příjmem ve zdaňovacím období, ve kterém k této skutečnosti došlo, jsou částky, o které byl poplatníkovi v příslušných letech z důvodu zaplaceného pojistného základ daně snížen. Výjimkou jsou pojistné smlouvy u nichž nebude vyplaceno pojistné plnění nebo odbytné a zároveň rezerva nebo kapitálová hodnota pojištění bude převedena na novou smlouvu soukromého životního pojištění splňující podmínky pro uplatnění nezdanitelné části základu daně. [2]

3.1.5 Nezdánitelná částka při placení členských příspěvků členem odborové organizace

U zaměstnance, který je členem odborové organizace a platí členské příspěvky této organizaci v souladu se stanovami, lze uplatnit další nezdanitelnou částku. Musí přitom jít o odborovou

organizaci, která podle svých stanov obhájí hospodářské a sociální zájmy zaměstnanců v rozsahu zákoníku práce. Nejdůležitější jsou dva roční limity pro odpočet v roce zaplacených členských příspěvků.

První limit je složitější. Je to 1,5 % zdanitelných příjmů. U zaměstnance s ročním zúčtováním jde o roční úhrn příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, tedy úhrn hrubé mzdy, odměn a dalších zdanitelných plnění. Podle druhého limitu, lze od základu daně za zdaňovací období odečíst nejvýše 3000 Kč z úhrnu zaplacených příspěvků. [4]

3.1.6 Odčitatelné položky

Od základu daně lze odečíst daňovou ztrátu, vzniklou a vyměřenou za předchozí zdaňovací období nebo jeho část. Nejdéle to může být v 5 zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po tom období, za které se daňová ztráta vyměřuje. U poplatníka, který je společníkem veřejné obchodní společnosti, se daňová ztráta upraví o část základu daně nebo část daňové ztráty veřejné obchodní společnosti. Tato část základu daně nebo daňové ztráty se stanoví ve stejném poměru, v jakém je rozdělován zisk podle společenské smlouvy, nebo rovným dílem.

Poplatníkovi, který je komplementářem komanditní společnosti, se daňová ztráta upraví o část základu daně nebo část daňové ztráty komanditní společnosti určené ve stejném poměru, v jakém je rozdělován zisk nebo ztráta společnosti podle obchodního zákoníku. Dále lze od základu daně odečíst 100 % výdajů (nákladů), vynaložených poplatníkem v daném zdaňovacím období nebo v období, za které se podává daňové přiznání. Jedná se o výdaje na realizaci projektů výzkumu a vývoje, které mají podobu experimentálních či teoretických prací. Dále na realizaci projekčních či konstrukčních prací, výpočtů, návrhů technologií, výrobu funkčního vzorku či prototypu nebo jeho části a také výdajů na certifikaci výsledků dosažených prostřednictvím projektů výzkumu a vývoje. Pokud vynaložené výdaje souvisejí s realizací projektů výzkumu a vývoje pouze z části, je možné od základu daně odečíst pouze tuto jejich část. Výdaje, které lze odečíst od základu daně, musí být výdaji vynaloženými na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů a musí být evidovány odděleně od ostatních výdajů poplatníka. Tento odpočet nelze uplatnit na služby a nehmotné výsledky výzkumu a vývoje pořízené od jiných osob. Výjimkou jsou výdaje vynaložené za účelem certifikace výsledků výzkumu a vývoje, a dále na ty výdaje, na které již byla i jen z části poskytnuta podpora z veřejných zdrojů. Nelze-li odpočet uplatnit v roce, kdy nárok na odpočet vznikl z důvodu, že poplatník vykázal daňovou ztrátu nebo základ daně nižší než odpočet, lze

odpočet nebo jeho zbývající část uplatnit v nejbližším zdaňovacím období, ve kterém poplatník vykáže základ daně. Nejvýše však ve třech zdaňovacích obdobích bezprostředně následujících po zdaňovacím období, ve kterém nárok na odpočet vznikl. [2]

V roce 2004 mohli poplatníci odečíst od základu daně také 10 % vstupní ceny hmotného majetku zaříděného podle zákona o daních z příjmů v odpisových skupinách 1, 2 a 3. Dále také 15 % vstupní ceny zařízení pro čištění a úpravu vod využívaných ve stavbách, 15 % vstupní ceny třídících a úpravárenských zařízení na zhodnocení druhotných surovin, 20 % ze vstupní ceny strojů pro zemědělství a lesnictví. [1] Další odčitatelné položky byly stejné jako v roce 2005 a 2006.

3.2 Standardní odpočty

Standardní odpočty jsou stanoveny paušálními částkami nebo omezeny limitem a nárok na ně vzniká splněním zákonem stanovených podmínek. Nejsou vázány výší příjmu poplatníka a odčítají se od základu daně a to každý z nich nezávisle na ostatních, tj. bez jakéhokoliv pořadí. Pokud je daňový základ pro výpočet zálohy na daň tak nízký, že odpočet všech nezdanitelných částek, na které má poplatník nárok, nelze provést, daň se nevybírání. Neuplatněné nezdanitelné částky nelze přesouvat do dalšího zdaňovacího období. Tyto odpočty mají sociální funkci a přispívají k optimální redistribuci důchodů, jejich cílem je zohlednit nejen sociální postavení poplatníka, ale částečně i celé domácnosti. [6]

Standardní odpočty lze rozdělit do dvou skupin. A to na ty, které poplatník uplatňuje sám na sebe a na odpočty na vyživované osoby (od 1. ledna 2005 pouze odpočet na manžela/manželku). [6] Od 1.1. 2006 jsou tyto standardní nezdanitelné částky daně transformovány na slevy na dani.

Standardní nezdanitelné částky základu daně platné do 31.12.2005:

- **Základní nezdanitelná částka na poplatníka**

Základní odpočet může ve stanovené roční výši uplatnit každý poplatník. Uplatňuje se vždy v celé roční výši. Jedná se o alternativu nulového pásma daně, protože všem poplatníkům snižuje základ daně. Úkolem standardního odpočtu je zajistit minimální nezdaněný příjem pro každého poplatníka.

Celoroční odpočet od celoročního základu daně u každého poplatníka činí 38 040 Kč. Nepřizná se pouze poživatelům starobního důchodu, kteří jsou poživateli tohoto důchodu již

na počátku roku, anebo jim byl v průběhu roku přiznán zpětně tak, že za celý leden obdrželi důchod zpětně. Při velmi nízkém celoročním úhrnu starobního důchodu (do 38 040 Kč) existuje nadále možnost v ročním zúčtování uplatnit část nezdanitelné částky jako kladný rozdíl mezi částkou 38 040 Kč a nižším ročním úhrnem starobního důchodu.

Pokud byl poplatníkovi přiznán starobní důchod, jehož výplata však byla k počátku roku pozastavena, pohlíží se v tomto roce na takového poplatníka jako na poplatníka, který na počátku roku poživitelem starobního důchodu nebyl. [3]

- **Nezdanitelná částka na manžela (manželku)**

Nezdanitelnou částku na manželku žijící s poplatníkem v domácnosti lze uplatnit až po skončení zdaňovacího období. Poplatník může pro účely snížení základu daně po skončení roku uplatnit odpočet jen za předpokladu, že vyživovaná osoba – manželka – nemá své vlastní příjmy. Nebo pokud její vlastní započitatelné příjmy za zdaňovací období nedosahují výše základního odpočtu. Odpočet na manželku, jejíž vlastní příjem za rok nepřesáhne 38 040 Kč, činí 21 720 Kč.

Přihlíží se ke všem příjmům za příslušné zdaňovací období, nikoliv k příjmům, které plynou ve zdaňovacím období. Vlastními příjmy manželky se rozumí úhrn všech vlastních příjmů dosažených za kalendářní rok a nesnížený o výdaje. Patří sem příjmy ze závislé činnosti (např. výše hrubé mzdy), hrubé příjmy z podnikání, příjmy z pronájmu. Příjmy podléhající srážkové dani, příjmy od daně z příjmů osvobozené, ale i příjmy které nejsou předmětem této daně a jsou například předmětem daně dědické a darovací. Do příjmů vyživované osoby se započítává i jakýkoliv důchod ze sociálního zabezpečení (starobní, invalidní), nemocenské dávky, mateřské dávky a dávky v nezaměstnanosti.

Do vlastního příjmu manželky se nezahrnuje zvýšení důchodu pro bezmocnost, dávky státní sociální podpory, dávky a služby sociální péče, stipendium poskytované studujícím soustavně se připravujícím na budoucí povolání. V případě, že manželka je účastníkem penzijního připojištění nebo stavebního spoření, nezahrnuje se do jejího příjmu ani státní příspěvek k těmto produktům. [3]

U manželů, kteří mají majetek ve společném jmění manželů, se do vlastního příjmu manželky nezahrnuje příjem, který plyne druhému z manželů nebo se pro účely daně z příjmů považuje za příjem druhého z manželů.

Částka ročního odpočtu na manželku se zdvojnásobuje, je-li manželka držitelkou průkazu ZTP/P. [2]

Odpočet se uplatní až po skončení zdaňovacího období, tj. kalendářního roku, v rámci ročního zúčtování daňových záloh, nebo v daňovém přiznání. V průběhu roku tento odpočet pro výpočet daňových záloh z měsíční mzdy nelze uplatnit.

- **Nezdanitelné částky na invaliditu**

Účelem těchto nezdanitelných částek je zohlednit sociální pozici invalidního poplatníka a formou daňové úspory podpořit jeho soběstačnost. Odpočet náleží pouze poplatníkovi, jenž takový invalidní důchod sám pobírá. Nelze ji přiznat z titulu vyživování invalidní osoby (např. na invaliditu druhého manželů). Odpočty se uznají ve výši jedné dvanáctiny již pro výpočet daňových záloh z měsíční mzdy.

Nárok na odpočet nezdanitelné částky na částečnou nebo plnou invaliditu náleží poplatníkovi, který pobírá částečný nebo plný invalidní důchod. Podmínkou je, že poplatníkovi je invalidní důchod skutečně vyplácen, tj. že není pozastavena jeho výplata. Na daňovou úlevu má nárok jen poplatník, který pobírá částečný nebo plný invalidní důchod z tuzemského důchodového pojištění. Poplatník, který pobírá invalidní důchod ze zahraničního důchodového pojištění tento nárok nemá.

Nezdanitelné částky na invaliditu poplatníka v roce 2005 činily:

- 7 140 Kč ročně, pobírá-li poplatník částečný invalidní důchod z důchodového pojištění podle zákona o důchodovém pojištění. Nebo pokud došlo k souběhu nároku na starobní a částečný invalidní důchod.
- 14 280 Kč ročně, jestliže poplatník pobírá plný invalidní důchod nebo jiný důchod, u něhož jednou z podmínek pro přiznání je plná invalidita. Za jiný důchod se podle zákona o důchodovém pojištění považuje vdovský důchod, na který má plně invalidní vdova (vdovec) nárok po dobu jednoho roku od smrti manžela (manželky). Nebo pokud je podle zvláštních předpisů plně invalidní, avšak jeho žádost o invalidní důchod byla sice zamítnuta, ale z jiných důvodů než proto, že není plně invalidní.
- 50 040 Kč ročně, jestliže poplatník je držitelem průkazu ZTP/P. Tento odpočet se uplatní, i když poplatník nepobírá invalidní důchod. Pokud držitel ZTP/P pobírá současně invalidní důchod nebo částečný invalidní důchod, odpočty se kumulují. [2]

- **Odpočet u poplatníka soustavně se připravujícího na budoucí povolání**

Nezdanitelná částka, která náleží poplatníkovi po dobu, po kterou se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem činí 11 400 Kč ročně. Důležitá

podmínka soustavné přípravy na budoucí povolání je dodržení věkové hranice 26 let. Jde-li o prezenční formu v doktorském studijním programu, který poskytuje vysokoškolské vzdělání, platí vyšší věková hranice 28 let. [3]

Poplatník může uplatnit snížení základu daně o nezdánitelnou část základu daně na manželku, o nezdánitelné částky na invaliditu, a o nezdánitelnou částku u poplatníka připravujícího se soustavně na budoucí povolání, o částku ve výši jedné dvanáctiny za každý kalendářní měsíc, na jehož počátku byly podmínky pro uplatnění nároku na snížení základu daně splněny.

Tabulka 1

Změny ve výši standardních nezdánitelných částek 1997 – 2006 (ročně, v Kč)

	1997	1998	1999-2000	2001-2003	2004	2005	2006
základní	28 800	32 040	34 920	38 040	38 040	38 040	sleva
na dítě	14 400	18 000	21 600	23 520	25 560	sleva	sleva
na manželku	16 800	18 240	19 884	21 720	21 720	21 720	sleva
částečný inv.důchod	6 000	6 000	6 540	7 140	7 140	7 140	sleva
plný inv. důchod	12 000	12 000	13 080	14 280	14 280	14 280	sleva
držitel ZTP/P	42 000	42 000	45 780	50 040	50 040	50 040	sleva
Příprava na budoucí povolání	9 600	9 600	10 464	11 400	11 400	11 400	sleva

Zdroj: Pelech P.: Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti, Anag, 2006

4 Slevy ve stávající úpravě daně z příjmů

Poplatníkům daně z příjmů fyzických osob se daň za zdaňovací období snižuje o částky uvedené dále. Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok, nebo období kratší než nepřetržitě po

sobě jdoucích dvanáct měsíců spadajících do kalendářního roku, anebo část uvedených zdaňovacích období, za kterou se podává daňové přiznání.

Počínaje zdaněním za rok 2005 byla zrušena nezdanielná částka ze základu daně na dítě v domácnosti a byla nahrazena jinou formou daňové úlevy, a to tzv. daňovým zvýhodněním. Od 1.1.2006 dochází k další významné změně ve zdaňování příjmů. Šest dalších nezdanielných částek bylo transformováno podle nového paragrafu zákona o daních z příjmů přímo na slevy na dani. [5]

4.1 Nahrazení standardních nezdanielných částek slevami na dani

Tabulka 2

	Nezdanielná část základu daně v Kč	Sleva na dani v Kč
Poplatník	38 040	7 200
Druhý z manželů	21 720	4 200
Částečný invalidní důchodce	7 140	1 500
Plný invalidní důchodce	14 280	3 000
Držitel průkazu ZTP/P	50 040	9 600
Poplatník připravující se na budoucí povolání	11 400	2 400

Zdroj: www.mfcr.cz

Podmínky pro uplatnění jednotlivých slev zůstávají stejné jako u standardních nezdanielných částí základu daně.

4.2 Zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností

Slevou na dani je částka 18 000 Kč za každého zaměstnance se zdravotním postižením. Výjimkou jsou zaměstnanci s těžším zdravotním postižením. O poměrnou část z 18 000 Kč se poplatníkovi sníží daň, je-li výsledkem průměrného ročního přepočteného počtu těchto zaměstnanců desetinné číslo.

Za každého zaměstnance s těžším zdravotním postižením se daň snižuje o 60 000 Kč. A o poměrnou část z této částky, je-li výsledkem průměrného ročního přepočteného počtu těchto zaměstnanců desetinné číslo.

U poplatníků, kteří jsou společníky veřejné obchodní společnosti, u komplementářů komanditní společnosti a u komanditní společnosti se daň sníží také o tyto dvě slevy. Ale pouze o částku, která odpovídá poměru, jakým byl mezi ně rozdělen základ daně zjištěný za veřejnou obchodní společnost nebo za komanditní společnost.

Poplatník, zaměstnávající nejméně 25 zaměstnanců, ze kterých činí více než 50 % průměrného ročního přepočteného počtu všech jejich zaměstnanců osoby se zdravotním postižením, si sníží daň o polovinu.

Pro výpočet slev za zaměstnance se zdravotním postižením a za zaměstnance s těžším zdravotním postižením je rozhodný průměrný roční přepočtený počet zaměstnanců se zdravotním postižením. Pro výpočet slevy u poplatníka, zaměstnávajícího alespoň 25 zaměstnanců z nichž minimálně 50 % má zdravotní postižení, je rozhodný průměrný roční přepočtený počet všech zaměstnanců poplatníka.

Průměrný přepočtený počet zaměstnanců se vypočítává samostatně za každou skupinu zaměstnanců. Počítá se jako podíl celkového počtu hodin, který těmto zaměstnancům vyplývá z rozvržené pracovní doby nebo z individuálně sjednané pracovní doby a z délky trvání pracovního poměru v období, za které se podává daňové přiznání. Od tohoto počtu se odečtou neodpracované hodiny v důsledku neomluvené nepřítomnosti v práci, nenapracované pracovní volno poskytnuté zaměstnavatelem bez náhrady mzdy. Dále pokud zaměstnanec nemohl konat práci z jiných důležitých důvodů týkajících se jeho osoby a pracovní neschopnosti, za kterou nejsou poskytovány dávky nemocenského pojištění, a celkového ročního fondu pracovní doby připadajícího na jednoho zaměstnance pracujícího na plnou pracovní dobu stanovenou zvláštními právními předpisy. Do trvání pracovního poměru se nezapočítává mateřská nebo rodičovská dovolená, služba v ozbrojených silách, výkon civilní služby a dlouhodobé uvolnění pro výkon veřejné funkce. Vypočtený podíl se zaokrouhlí na dvě desetinná místa.

Celková částka slevy za každého zaměstnance se zdravotním postižením a za každého zaměstnance s těžším zdravotním postižením se zjistí jako součet dílčích částek těchto slev, vypočtených samostatně za zdaňovací období.

Poplatníci, kteří zaměstnávají více jak 25 zaměstnanců, z toho alespoň 50 % zaměstnanců se zdravotním postižením, zjistí celkový podíl zaměstnanců, kteří jsou osobami se zdravotním postižením, jako vážený aritmetický průměr ze součtu násobků ročních podílů zaměstnanců,

kteří jsou osobami se zdravotním postižením. A to za zdaňovací období, kterým je hospodářský rok, nebo zda zdaňovací období delší než nepřetržitě po sobě jdoucích dvanáct měsíců, anebo za jinak vymezené období, za které se podává daňové přiznání. Začátek a konec tohoto období musí spadat do dvou různých, na sebe navazujících kalendářních roků.

4.3 Zavedení registrační pokladny

Poplatníkům, kteří do 30. června 2006 uvedou do stavu způsobilého obvyklému užívání registrační pokladnu podle zákona o registračních pokladnách, se daň za zdaňovací období, ve kterém registrační pokladnu pořídili, snižuje o polovinu pořizovací ceny registrační pokladny, maximálně však o 8 000 Kč na jednu pokladnu. Slevu na dani lze uplatnit jen při prvním zahájení provozu registrační pokladny.

Poplatníkům, kteří do 31. prosince 2006 provedou technické zhodnocení dosud používané pokladny tak, že pokladna splňuje podmínky stanovené zákonem o registračních pokladnách, se daň za zdaňovací období, ve kterém bylo technické zhodnocení dokončeno, snižuje o 30 % hodnoty technického zhodnocení, maximálně však o 4 000 Kč na jednu pokladnu.

Nelze-li slevu podle předchozích odstavců uplatnit v roce, kdy nárok na slevu vznikl z důvodu, že poplatník vykázal daňovou ztrátu nebo daň nižší než je sleva podle předchozích odstavců, lze slevu nebo její zbývající část uplatnit v nejbližším zdaňovacím období, ve kterém poplatník vykáže daň, nejvýše však ve třech zdaňovacích obdobích bezprostředně následujících po zdaňovacím období, ve kterém nárok na slevu vznikl. [7]

4.4 Poskytnutí příslibu investiční pobídky

Poplatník, kterému byl poskytnut příslib investiční pobídky podle zvláštního právního předpisu, který pro poskytnutí příslibu zahájil podnikání a zaregistroval se podle zvláštního právního předpisu jako poplatník, může, splnil-li všeobecné a zvláštní podmínky, uplatnit slevu na dani. Poplatník daně z příjmů fyzických osob uplatní slevu ve výši daně vypočtené příslušnou sazbou z dílčího základu daně z příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti. Výše slevy na dani se nemění, je-li dodatečně vyměřena vyšší daňová povinnost.

Jednou ze zvláštních podmínek, za kterých lze uplatnit slevu na dani je, že poplatník využije v nejvyšší možné míře všech ustanovení zákona o dani z příjmů ke snížení základu daně a to zejména uplatněním všech odpisů. V období uplatňování slevy nelze odpisování přerušit, stanovení způsobu odpisování podle zákona o dani z příjmů provede poplatník. Dále uplatní

opravné položky k pohledávkám podle zvláštního právního předpisu. Uplatní také odpočet daňové ztráty nebo její části v nejbližším zdaňovacím období, kdy je vykázán základ daně. Druhou podmínkou je, že poplatník musí být u dlouhodobého hmotného majetku, s výjimkou nemovitostí, pořízeného v rámci investiční akce posuzované pro účely poskytnutí veřejné podpory, prvním vlastníkem na území České republiky. Toto se nevztahuje na majetek nabytý v rámci zpeněžení konkursní podstaty podle zvláštního právního předpisu. Poplatník v období, za které může uplatnit slevu na dani nesmí ukončit nebo přerušit podnikatelskou činnost. Poplatník pořídí a eviduje v majetku dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek nejméně v částkách uvedených ve zvláštním právním předpise.

Slevu na dani lze uplatňovat po dobu deseti po sobě bezprostředně následujících zdaňovacích období. Prvním zdaňovacím obdobím je zdaňovací období, ve kterém poplatník splnil všeobecné podmínky podle zvláštního právního předpisu a zvláštní podmínky stanovené zákonem o dani z příjmů. Nejpozději je to zdaňovací období, ve kterém uplynuly 3 roky od vydání rozhodnutí o příslibu investičních pobídek. V případě, že byla lhůta pro splnění všeobecných podmínek prodloužena posunuje se počátek pro uplatnění slevy na dani z příjmů, nejdéle však o 2 roky. Sleva na dani nesmí v jednotlivých zdaňovacích obdobích překročit míru veřejné podpory vztaženou k dosud skutečně vynaloženým nákladům. Tyto náklady mohou být podpořeny. Současně nemůže v celkovém souhrnu překročit přípustnou hodnotu veřejné podpory stanovené rozhodnutím podle zvláštního právního předpisu. Částka slevy na dani se zaokrouhluje na celé koruny dolů. [2]

4.5 Daňové zvýhodnění na vyživované děti

Další slevou, kterou je možno od 31.1.2005 uplatnit je daňové zvýhodnění na vyživované děti. Poplatník daně z příjmů má nárok na zvýhodnění na vyživované dítě žijící s ním v domácnosti. Jedná se o částku 6000 Kč ročně. Jedná-li se o dítě, které je držitelem průkazu ZTP/P částka se zvyšuje na dvojnásobek. Daňové zvýhodnění může poplatník uplatnit formou slevy na dani, daňového bonusu nebo kombinací obou forem, tj. slevy na dani a současně i daňového bonusu.

Slevu na dani může poplatník uplatnit až do výše daňové povinnosti vypočtené podle zákona o dani z příjmů za příslušné zdaňovací období, to znamená, že o uplatněnou slevu se prakticky sníží vypočtená daň. Je-li částka daňového zvýhodnění vyšší než daňová povinnost vypočtená podle tohoto zákona za příslušné zdaňovací období, je vzniklý rozdíl daňovým bonusem. Základní podmínkou pro poskytnutí daňového bonusu je dosažení stanovené výše ročního

příjmu. Příjmy musí dosáhnout za zdaňovací období v úhrnu alespoň šestinásobku minimální mzdy. Nepřihlíží se přitom k příjmům osvobozeným od daně z příjmů, a také k příjmům, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně.

Dítětem poplatníka, na které lze uplatnit daňové zvýhodnění, je dítě vlastní, osvojené, dítě v péči, která nahrazuje péči rodičů a dítě druhého z manželů. Dítě musí být nezletilé, nebo zletilé až do dovršení věku 26 let. A to jestliže nepobírá invalidní důchod a soustavně se připravuje na budoucí povolání podle zákona o státní sociální podpoře. Dále také zletilé dítě, které se nemůže připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz. Nebo pokud je z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost. Důležitou podmínkou pro odpočet na dítě je, že dítě žije s poplatníkem v domácnosti. Vyživuje-li dítě v rámci jedné domácnosti více poplatníků (např. manželé), může daňové zvýhodnění uplatnit ve zdaňovacím období nebo v témže kalendářním měsíci zdaňovacího období jen jeden z nich. [4]

5 Porovnání účinnosti nezdánitelné části základu daně na vyživované děti a slevy z důvodů vyživování dětí z hlediska efektivnosti a spravedlnosti

Do 31.12.2004 si mohl poplatník uplatnit nezdánitelnou částku na děti žijící s poplatníkem v domácnosti. Tato úleva činila na každé dítě 25 560 Kč ročně. Odpočet nezávisel na okolnosti, kolik měsíců v roce byl poplatník zaměstnán nebo kolik měsíců v roce podnikal. U dítěte, které je držitelem průkazu ZTP/P byl odpočet dvojnásobný.

Novelou zákona o daních z příjmů se od 1.ledna 2005 nezdánitelná část základu daně na vyživované dítě nahradila daňovým zvýhodněním na vyživované děti žijící s poplatníkem v domácnosti. Daňové zvýhodnění na dítě se odčítá ve stanovené výši přímo od vypočtené daně a nebo v jednotlivých kalendářních měsících u zaměstnanců od vypočtené zálohy na daň. Daňová úleva spočívá v tom, že vypočtená daň se sníží o stanovenou částku daňového zvýhodnění. Pokud je daňová povinnost nižší než vypočtené daňové zvýhodnění, vzniká tzv. daňový bonus.

Poplatník bude mít poprvé za rok 2005 nárok na vyplacení daňového bonusu, činí-li jeho roční výše alespoň 100 Kč a maximálně jej lze uplatnit do výše 30 000 Kč ročně. Maximální výše daňového bonusu zůstává zachována i pokud poplatník uplatňuje daňové zvýhodnění na dítě, které je držitelem průkazu ZTP/P. [4]

Sleva na dani se poskytne případně až do nuly daňové povinnosti, zatímco daňový bonus pod nulu (jako příjem ve formě vratky z celkového výnosu daně). Sleva na dani není omezena výší příjmu, ale pouze automaticky tím, že nejde pod nulovou daňovou povinnost.

Příklad I.

a) Výpočet roční daně podle právní úpravy platné v roce 2004

V roce 2004 měl poplatník roční příjmy 120 000,-. V březnu tohoto roku se mu narodilo dítě. Poplatník uplatňuje odpočet na soukromé životní pojištění a to o částku 11 550,-

Roční příjem	120 000,-
Pojistné	- 15 000,-
Základní nezdanitelná částka	- 38 040,-
Nezdanitelná částka na vyživované dítě	- 21 300,-
Odpočet na soukromé životní pojištění	- 11 550,-
Upravený základ daně	34 110,-
Základ daně zaokrouhlený na celá sta Kč dolů	34 100,-
Vypočtená daň	5 115,-

b) Výpočet roční daně podle právní úpravy platné v roce 2005

Roční příjem	120 000,-
Pojistné	- 15 000,-
Základní nezdanitelná částka	- 38 040,-
Odpočet na soukromé životní pojištění	- 11 550,-
Upravený základ daně	55 460,-
Základ daně zaokrouhlený na celá sta Kč dolů	55 400,-
Vypočtená daň	8 310,-
Roční daňové zvýhodnění	- 5 000,-
Daň po slevě	3 310,-

Po porovnání daně při výpočtu podle právní úpravy v roce 2004 a 2005 zjistíme, že daň zaplacená v roce 2004 je o 1 805 Kč vyšší. Z toho vyplývá, že v tomto případě je výhodnější uplatnění daňového zvýhodnění na vyživované děti. Tomu tak není ale vždy.

Příklad II.

a) Výpočet roční daně podle právní úpravy platné v roce 2004

V roce 2004 měl poplatník roční příjmy 420 000,-. V březnu tohoto roku se mu narodilo dítě. Poplatník uplatňuje odpočet na soukromé životní pojištění a to o částku 11 550,-

Roční příjem	420 000,-
Pojistné	- 52 500,-
Základní nezdanitelná částka	- 38 040,-
Nezdanitelná částka na vyživované dítě	- 21 300,-
Odpočet na soukromé životní pojištění	- 11 550,-
Upravený základ daně	296 610,-
Základ daně zaokrouhlený na celá sta Kč dolů	296 600,-
Vypočtená daň	52 770,-

b) Výpočet roční daně podle právní úpravy platné v roce 2005

Roční příjem	420 000,-
Pojistné	- 52 500,-
Základní nezdanitelná částka	- 38 040,-
Odpočet na soukromé životní pojištění	- 11 550,-
Upravený základ daně	317 910,-
Základ daně zaokrouhlený na celá sta Kč dolů	317 900,-
Vypočtená daň	57 887,-
Roční daňové zvýhodnění	- 5 000,-
Daň po slevě	52 887,-

Pro poplatníka s vysokými příjmy je zavedení daňového zvýhodnění na dítě o 117 Kč nevýhodnější. Pokud by měl poplatník ještě vyšší příjmy, stávala by se sleva postupně čím dál více nevýhodnější.

Příklad III. – daňový bonus

Výpočet roční daně u zaměstnance podle právní úpravy platné v roce 2005

Roční příjmy: 130 000,-

Pojistné: 16 250,-

Nezdanitelná částka na penzijní připojištění: 12 000,-

Tři vyživované děti		
Roční příjem	130 000,-	
Pojistné	- 16 250,-	
Základ daně	113 750,-	
Nezdanitelné částky	- 50 040,-	(38 040+12 000)
Zdanitelný příjem	63 710,-	
Daň	9 555,-	
Daňové zvýhodnění	18 000,-	
z toho sleva	9 555,-	
bonus	8 445,-	

V tomto případě je daňové zvýhodnění vyšší než vypočtená daň. Poplatník tedy nezaplatí žádnou daň a bude mu vráceno 8 445 Kč jako daňový bonus.

Výše daňového bonusu se liší podle výše příjmů poplatníka. Například poplatník s měsíčním zdanitelným příjmem 30 000 Kč by se dostal do daňového bonusu až s devátým dítětem v domácnosti. Zaměstnanec s měsíčním hrubým příjmem 8 000 Kč se do bonusu dostane již při dvou dětech.

V následující tabulce je znázorněno porovnání výše daně v roce 2004 a 2005. To znamená, že při výpočtu daně v roce 2004 jsem počítala s nezdanitelnou částí základu daně na vyživované děti. V roce 2005 jsem odečetla slevu z důvodu vyživování dětí až od konečné částky daně. Tabulka je rozdělena podle daňových pásem a podle počtu dětí. Poplatník uplatňuje základní nezdanitelnou částku a nezdanitelnou část/slevu na děti. Částky jsou uvedeny v Kč.

Tabulka 3

Měsíční příjem (v Kč)		10 000 Kč	18 000 Kč	25 000 Kč	35 000 Kč
Bez dětí	2004	840	2 065	3 335	5 510
	2005	840	2 065	3 335	5 510
1 dítě	2004	525	1 645	2 865	4 985
	2005	340	1 565	2 835	5 010
2 děti	2004	210	1 260	2 445	4 435
	2005	- 160	1 065	2 335	4 510

Zdroj: praktický příklad

Z uvedené tabulky vyplývá, že odpočet ve formě slevy na dani z důvodu vyživování dětí je nejvýhodnější pro poplatníky, kteří zdaňují svůj příjem v prvním daňovém pásmu. Pokud má poplatník 2 děti, bude mu vyplacen daňový bonus. S posunem do vyšších daňových pásem výhodnost slevy klesá. V nejvyšším daňovém pásmu zaplatí poplatník vyšší daň, než při uplatnění nezdanitelné části základu daně na vyživované děti. Daňové zvýhodnění je také výhodnější oproti nezdanitelné částce pro nízkopříjmové poplatníky díky uplatnění daňového bonusu.

Zavedení slevy na dani má zajistit, aby každý poplatník získal stejnou daňovou výhodu, a to bez ohledu na výši svých příjmů. Touto změnou dochází k výraznému snížení daňového zatížení hlavně u poplatníků s nízkými příjmy. Toto není z pohledu poplatníka s vysokými příjmy spravedlivé. Po odečtení nezdanitelných částí od základu daně se poplatník s vysokými příjmy dostal do nižšího daňového pásma a zaplatil tedy i nižší daň. Při využití slevy je jiný postup výpočtu daně. Poplatník si vypočítá daň ze svého příjmu sníženého pouze o sociální a zdravotní pojištění. Nepřesune se tedy do nižšího daňového pásma. Od této daně si poplatník odečte teprve slevy na dani a jeho daňová povinnost se tedy už příliš nesníží. Jeho vypočtená daň je tedy vyšší, než při uplatnění nezdanitelných částí.

Zavedení slev je spravedlivé z toho hlediska, že si každý poplatník odečítá stejnou částku až od vypočtené daně před odečtením slev. Nemůže tedy dojít k tomu, že by se někdo v důsledku odečtení nějakých položek od základu daně dostal do nižšího daňového pásma jak tomu bylo u nezdanitelných částí základu daně. Každý tedy platí daň podle výše svého příjmu.

Výše odvedené daně se ve většině zemí liší v závislosti na počtu vychovávaných dětí. Bezdětní občané odvedou na daních při stejné mzdě více než občané vychovávající děti.

Pro porovnání je v následující tabulce uvedena výše povinných odvodů u bezdětného občana a občana se dvěma dětmi u průměrné mzdy v České republice.

Výpočet daně u bezdětného poplatníka

Hrubá mzda	18 000 Kč
Sociální pojištění (8 %)	1 440 Kč
Zdravotní pojištění (4,5 %)	810 Kč
Daň z příjmu	2 065 Kč
Čistá mzda	13 685 Kč
Čistá mzda v %	76,3
Výše odvodů v %	23,97

Výpočet daně při uplatnění odpočtu na dvě děti

Hrubá mzda	18 000 Kč
Sociální pojištění (8 %)	1 440 Kč
Zdravotní pojištění (4,5 %)	810 Kč
Daň z příjmu	1 065 Kč
Čistá mzda	14 685 Kč
Čistá mzda v %	81,58
Výše odvodů v %	18,42

Zdroj: www.mfcr.cz

Na těchto příkladech vidíme, že poplatník vyživující 2 děti odvede na daních o 5,55 % méně, než poplatník, který žádné děti nemá.

Výše zdanění v závislosti na počtu dětí v některých zemích OECD

Výsledné zdanění je počítáno z průměrné mzdy za rok 2005.

Tabulka 4

Stát	Výše zdanění (v %)	
	bezdětný občan	občan se dvěma dětmi
Austrálie	24.3	24.3
Belgie	40.5	36.5
Česko	23.9	18.4
Dánsko	41.2	41.2
Irsko	15.7	10.1
Island	25.7	25.7
Itálie	27.8	23.2
Japonsko	17.4	15.3
Jižní Korea	9.3	8.6
Kanada	24.7	20.8
Lucembursko	22.7	13.8
Maďarsko	25.9	18.2

Stát	Výše zdanění (v %)	
	bezdětný občan	občan se dvěma dětmi
Mexiko	4.5	4.5
Německo	40.5	27.7
Nizozemí	34.4	23.9
Norsko	28.7	25.8
Nový Zéland	20.7	20.7
Polsko	31.5	31.5
Portugalsko	16.6	12.5
Rakousko	28.8	26.1
Řecko	16.6	16.0
Slovensko	21.3	16.0
Španělsko	19.0	12.3
Švédsko	31.0	31.0
Švýcarsko	20.9	16.5
USA	24.2	13.6
Velká Británie	24.4	16.6

Zdroj: OECD, *Statistics: Part I. Taxation of Wage Income* Table I.3. 'All-in' average personal income tax rates at APW by family type

Výše povinných odvodů z hrubé mzdy je nejnižší v Mexiku (4,5 % u bezdětného občana). Naopak nejvíce ze své hrubé mzdy odvedou občané Německa a Belgie (40,5 %). Odvody v Česku ve výši 23,9 % u bezdětného občana a 18,4 % u občana se dvěma dětmi, jsou tedy průměrem. Výše těchto odvodů je v České republice dána především poměrně vysokými odvody pojistného. V důsledku snížení daňových sazeb v roce 2006, budou tyto odvody nižší.

6 Možné záměny nezdanitelných částí se slevami

Od 1.1.2006 je možné si uplatnit pouze pět nezdanitelných částek. Jejich právní úprava již byla zmíněna dříve. Došlo jen k nepatrným změnám.

V souvislosti se zavedením slevy na dani se ruší odpočty měsíčních nezdanitelných částí základu daně včetně měsíčního odpočtu předpokládané výše úroků z hypoték a úvěrů ze stavebního spoření na financování bytových potřeb. Poplatník si tyto odpočty uplatní až při ročním zúčtování ve skutečné, nikoliv předpokládané výši.

Přehled nezdanitelných částí ze základu daně od 1.1.2006

	maximální roční odpočet
Úroky z úvěrů	300 000,-
Příspěvky na penzijní připojištění	12 000,-
Pojistné na životní pojištění	12 000,-
Hodnota darů na vymezené účely	10 % daňového základu
Členské příspěvky	1,5 % zdanitelných příjmů, 3 000,-

Veškeré odpočty ze základu daně je možno odečítat pouze ročně, tj. v ročním zúčtování nebo při podání přiznání k dani z příjmů.

U těchto nezdanitelných částek je stanovena pouze maximální výše, kterou si poplatník může uplatnit. Každý poplatník si uplatňuje nezdanitelnou část v konkrétní výši, musí splnit určité podmínky.

Příklad výpočtu ročního zúčtování u poplatníka, který má 3 děti a uplatňuje na ně daňové zvýhodnění. Poplatník uplatňuje nezdanitelné částky v celkové výši 40 000,-. Výpočet je proveden u dvou poplatníků s různými příjmy.

Poplatník A – roční příjmy 138 000 Kč

Poplatník B – roční příjmy 420 000 Kč

Pro snížení základu daně po skončení roku uplatní odpočet těchto nezdanitelných částek:

- zaplacené pojistné na soukromé životní pojištění 12 000 Kč
- zaplacené příspěvky na penzijní připojištění se státním příspěvkem 12 000 Kč
- zaplacené členské příspěvky odborové organizaci 3 000 Kč
- 2 x daroval bezplatně krev 4 000 Kč
- úroky z úvěru ze stavebního spoření 9 000 Kč

Nezdanitelné částky celkem 40 000 Kč

Výpočet ročního zúčtování

	Poplatník A	Poplatník B
Roční příjem	138 000,-	420 000,-
Pojistné	-17 250,-	- 52 500,-
Základ daně	120 750,-	367 500,-
Nezdanitelné částky	- 40 000,-	- 40 000,-
Upravený základ daně	80 750,-	327 500,-
Zaokrouhlený základ daně	80 700,-	327 500,-
Roční daň	9 684,-	60 287,-
Sleva na dani	- 7 200,-	- 7 200,-
Daň po slevě	2 484,-	53 087,-
Daňové zvýhodnění	18 000,-	18 000,-
- sleva na dani	2 484,-	18 000,-
- daňový bonus	15 516,-	-
Daňová povinnost	-	35 087,-

Odečtením nezdanitelných částek od základu daně se oba poplatníci dostali do nižšího daňového pásma. V dalším příkladě odečtu nezdanitelnou částku až od roční daně jako slevu na dani.

Výpočet ročního zúčtování při převedení nezdanitelných částí na slevy

	Poplatník A	Poplatník B
Roční příjem	138 000,-	420 000,-
Pojistné	- 17 250,-	- 52 500,-
Základ daně	120 750,-	367 500,-
Zaokrouhlený základ daně	120 700,-	367 500,-
Roční daň	14 484,-	72 828,-
Sleva na dani	- 7 200,-	- 7 200,-
Sleva (nezd.části)	- 40 000,-	- 40 000,-
Daň po slevách	- 32 716,-	25 628,-

Daňové zvýhodnění	18 000,-	18 000,-
- sleva na dani	-	18 000,-
- daňový bonus	18 000,-	-
Daňová povinnost	-	7 628,-

Pokud by si poplatník odečetl původní nezdanitelné částky až od daně jako na slevu na dani, bylo by to pro něho velice výhodné. Musel by si ale každý poplatník odečítat stejně. V tomto příkladě jsem počítala se slevou ve stejné výši, jakou si poplatník uplatnil v předchozím v příkladě jako nezdanitelnou částku. To není ale v praxi možné. Pokud by si každý odečítal skutečnou výši těchto částek, bylo by to vůči ostatním poplatníkům nespravedlivé. Bohatší lidé by si nejspíše uplatňovali vyšší částky, než lidé s příjmy nízkými. Bohatí by tedy odváděli i neúměrně nižší daň oproti chudým. Pokud by si bohatý poplatník odečetl např. úroky z úvěru ze stavebního spoření ve skutečné výši, mohl by platit nižší daň, než poplatník s minimální mzdou, který slevu tohoto typu neuplatňuje.

Podle mého názoru by bylo převedení nezdanitelných částí na slevy problematické. Bylo by složité stanovit vhodný způsob výpočtu slevy, aby to bylo vůči všem poplatníkům spravedlivé. Teoreticky by bylo možné stanovit maximální možnou hranici, kterou by si poplatník mohl uplatnit u jednotlivých položek. Z této částky by si spočítal slevu na dani stanoveným procentem, které by bylo pro všechny poplatníky stejné. Tímto by se odečet těchto položek stal spravedlivým, protože by si každý odečítal přibližně stejně. Zvýhodnění by tím ale pravděpodobně naopak byli poplatníci nižší a střední příjmové skupiny, stejně jako u ostatních slev.

7 Efektivnost a spravedlnost nezdanitelných částí a odčitatelných položek v porovnání se slevami

Sleva znamená odečet stejné částky z daně všem daňovým poplatníkům nezávisle na výši jejich příjmu. Sleva na dani, na rozdíl od nezdanitelné části základu daně zvýhodňuje nižší a střední příjmové skupiny. Toto zvýhodnění bude jasné v příkladech uvedených dále.

Spolu se zrušením šesti nezdanitelných částí a zavedením slev na dani, dochází rovněž od 1.1.2006 ke změnám daňových pásem. Dochází ke snížení sazeb daně v prvním daňovém pásmu z 15 na 12 % a ve druhém pásmu z 20 na 19 % a dále k rozšíření prvního pásma.

Z tohoto důvodu by se měly výrazně snížit daně, pro poplatníky spadající do tohoto pásma. Těchto poplatníků, kteří zdaňují své příjmy v tomto prvním pásmu, je v České republice mnoho. Vlivem zavedení slev si poplatník nemůže snížit základ daně o nezdanitelné části. Jeho základ daně bude tedy vyšší, tudíž bude spadat do vyššího daňového pásma a zaplatí také vyšší daň.

Tabulka 5 **Daňové sazby platné v roce 2004 a 2005**

Základ daně		Záloha	Ze základu daně přesahujícího
od Kč	do Kč		
0	109 200	15 %	0
109 200	218 400	16 380 Kč + 20 %	109 200 Kč
218 400	331 200	33 220 Kč + 25 %	218 400 Kč
331 200	a více	66 420 Kč + 32 %	331 200 Kč

Zdroj: Pelech P. Pelc V.: Daně z příjmů s komentářem, Anag, 2005

Tabulka 6 **Daňové sazby platné v roce 2006**

Základ daně		Záloha	Ze základu daně přesahujícího
od Kč	do Kč		
0	121 200	12 %	0
121 200	218 400	14 544 Kč + 19 %	121 200 Kč
218 400	331 200	33 012 Kč + 25 %	218 400 Kč
331 200	a více	61 212 Kč + 32 %	331 200 Kč

Zdroj: www.mfcr.cz

Výhodnost novely porovnáme na několika příkladech:

Základní příklad, který bere v úvahu průměrnou českou rodinu s dvěma příjmy a dvěma dětmi. Manžel má roční příjem 240 000 Kč a uplatňuje daňové zvýhodnění na obě děti. Manželka vydělává 120 000 Kč ročně. V tomto příkladě nebylo uvažováno společné zdanění manželů. Částky jsou uvedeny v Kč.

Tabulka 7

Výpočet před novelou

Poplatník	Roční příjem	Pojistné	Daň	Čistý příjem
Manžel	240 000	30 000	16 920	193 080
Manželka	120 000	15 000	10 035	94 965
Celkem	360 000	45 000	26 955	288 045

Tabulka 8

Výpočet po novele

Poplatník	Hrubá mzda	Pojistné	Daň	Čistý příjem
Manžel	240 000	30 000	12 216	197 784
Manželka	120 000	15 000	5 400	99 600
Celkem	360 000	45 000	17 616	297 384

Zdroj: www.mfcr.cz

Tato rodina po zavedení novely ušetří ročně 9 339 Kč.

V dalším případě poplatník žije sám a je bezdětný:

Tabulka 9

Výpočet před novelou**Výpočet po novele**

Roční příjem	Daň	Čistá mzda	Daň	Čistá mzda	Roční úspora
84 000	5 310	68 190	1 620	71 880	3 690
420 000	63 970	303 530	65 628	301 782	0

Zdroj: www.mfcr.cz

Poplatník s příjmem 420 000 Kč ročně při zavedení slev nic nešetří, naopak zaplatí o 1 658 Kč vyšší daň. Novela je tedy pro tohoto poplatníka nevýhodná.

Výhodnost, resp. nevýhodnost nezdanitelné části základu v porovnání se slevou se liší u poplatníků zdaňujících své příjmy v jednotlivých daňových pásmech přibližně takto:

Tabulka 10

Nezdanitelná částka v Kč	Sazba daně v %	Částka v Kč	Sleva v Kč	Rozdíl v Kč
38 040	12	4 565	7 200	2 635
38 040	19	7 228	7 200	- 28
38 040	25	9 510	7 200	- 2 310
38 040	32	12 173	7 200	- 4 973

Zdroj: www.sagit.cz

Z tabulky je zřejmé, že odpočet ve formě slevy na dani se stává nevýhodným oproti nezdanitelné částce již pro poplatníky, kteří se svým základem daně dostanou do druhého daňového pásma. Uplatněním dalších slev se negativní dopad této změny do daňové povinnosti poplatníka s vysokým základem daně ještě zvyšuje. V určitých případech u osob s vysokým základem daně může tato změna zcela eliminovat úlevu spočívající ve snížení prvních dvou sazeb daně a zvýšení prvního daňového pásma, takže jejich daňová povinnost za rok 2006 může být při stejném základu daně vyšší než za rok 2005.

V následujících příkladech porovnáme nezdanitelné části a slevy podle právních úprav platných v letech 2004, 2005, 2006. Uvedené částky jsou v Kč.

- Poplatník uplatňuje pouze základní nezdanitelnou částku (slevu):

Rok 2004

Tabulka 11

Roční příjem v Kč	120 000	216 000	300 000	420 000
Pojistné	- 15 000	- 27 000	- 37 500	- 52 500
Základní nezdanitelná částka	- 38 040	- 38 040	- 38 040	- 38 040
Zaokrouhlený základ daně	66 900	150 900	224 400	329 400
Daň	10 035	24 720	37 720	63 970

Rok 2005

Stejně jako v roce 2004

Rok 2006

Tabulka 12

Roční příjem v Kč	120 000	216 000	300 000	420 000
Pojistné	- 15 000	- 27 000	- 37 500	- 52 500
Zaokrouhlený základ daně	105 000	189 000	262 500	367 500
Daň před slevou	12 600	27 426	44 037	72 828
Sleva popl.	- 7 200	- 7 200	- 7 200	- 7 200
Daň po slevě	5 400	20 226	36 837	65 628

Z hlediska poplatníka v prvním a druhém daňovém pásmu je nejvýhodnější zdanění v roce 2006. V prvním pásmu zaplatí poplatník téměř poloviční částku oproti roku 2004 a 2005. Poplatník s ročním příjmem 300 000 Kč je na tom v roce 2006 také lépe, a to o 883 Kč. Poplatník, jehož příjmy spadají do nejvyššího zdaňovacího pásma zaplatí v roce 2006 o 1 658 Kč více, než v roce 2004 a 2005. Uplatnění slevy je tedy nejvýhodnější pro poplatníky spadající do prvního a druhého daňového pásma.

- Poplatník je částečný invalidní důchodce

Rok 2004

Tabulka 13

Roční příjem v Kč	120 000	216 000	300 000	420 000
Pojistné	- 15 000	- 27 000	- 37 500	- 52 500
základní nezdanitelná částka	- 38 040	- 38 040	- 38 040	- 38 040
Část. inv. důch.	- 7 140	- 7 140	- 7 140	- 7 140
Zaokrouhlený základ daně	59 800	143 800	217 300	322 300

Daň	8 970	23 300	38 000	62 195
-----	-------	--------	--------	--------

Rok 2005

Stejně jako v roce 2004

Rok 2006

Tabulka 14

Roční příjem v Kč	120 000	216 000	300 000	420 000
Pojistné	- 15 000	- 27 000	- 37 500	- 52 500
Zaokrouhlený základ daně	105 000	189 000	262 500	367 500
Daň před slevou	12 600	27 426	44 037	72 828
Sleva popl.	- 7 200	- 7 200	- 7 200	- 7 200
Sleva část. inv.	- 1 500	- 1 500	- 1 500	- 1 500
Daň po slevě	3 900	18 726	35 337	64 128

Poplatník s ročními příjmy 120 000 Kč zaplatí při využití slev o více jak polovinu méně než při uplatnění nezdánitelných částí základu daně. V dalším daňovém pásmu je sleva pro poplatníka stále velice výhodná. Stejně tak v pásmu třetím, zde je už ale menší rozdíl v zaplacené dani. U zde uvedeného nejvyššího příjmu zaplatí poplatník opět v roce 2006 o necelé dva tisíce korun více oproti srovnávaným letům.

- Poplatník je plně invalidní

Rok 2004

Tabulka 15

Roční příjem v Kč	120 000	216 000	300 000	420 000
Pojistné	- 15 000	- 27 000	- 37 500	- 52 500
základní nezdánitelná částka	- 38 040	- 38 040	- 38 040	- 38 040

Plný inv. důch.	- 14 280	- 14 280	- 14 280	- 14 280
Zaokrouhlený základ daně	52 600	136 600	210 100	315 100
Daň	7 890	21 860	36 560	60 395

Rok 2005

Stejně jako rok 2004

Rok 2006

Tabulka 16

Roční příjem v Kč	120 000	216 000	300 000	420 000
Pojistné	- 15 000	- 27 000	- 37 500	- 52 500
Zaokrouhlený základ daně	105 000	189 000	262 500	367 500
Daň před slevou	12 600	27 426	44 037	72 828
Sleva popl.	- 7 200	- 7 200	- 7 200	- 7 200
Sleva plný inv.	- 3 000	- 3 000	- 3 000	- 3 000
Daň po slevě	2 400	17 226	33 837	62 628

- Poplatník je držitelem průkazu ZTP/P

Rok 2004

Tabulka 17

Roční příjem v Kč	120 000	216 000	300 000	420 000
Pojistné	- 15 000	- 27 000	- 37 500	- 52 500
základní nezdanitelná částka	- 38 040	- 38 040	- 38 040	- 38 040
ZTP/P	- 50 040	- 50 040	- 50 040	- 50 040
Zaokrouhlený základ daně	16 900	100 900	174 400	279 400

Daň	2 535	15 135	29 420	51 470
-----	-------	--------	--------	--------

Rok 2005

Stejně jako rok 2004

Rok 2006

Tabulka 18

Roční příjem v Kč	120 000	216 000	300 000	420 000
Pojistné	- 15 000	- 27 000	- 37 500	- 52 500
Zaokrouhlený základ daně	105 000	189 000	262 500	367 500
Daň před slevou	12 600	27 426	44 037	72 828
Sleva popl.	- 7 200	- 7 200	- 7 200	- 7 200
Sleva ZTP/P	- 9 600	- 9 600	- 9 600	- 9 600
Daň po slevě	0	10 626	24 237	56 028

Poplatník s průkazem ZTP/P s ročním příjmem 120 000 Kč při uplatnění slev v roce 2006 nezaplatí žádnou daň. Další dva poplatníci s vyššími příjmy zaplatí v roce 2004 přibližně o 5 000 Kč více než v roce 2006. U poplatníka s nejvyšším příjmem je využití slevy opět méně výhodnější.

- Poplatník je student

Rok 2004

Tabulka 19

Roční příjem v Kč	120 000	216 000	300 000	420 000
Pojistné	- 15 000	- 27 000	- 37 500	- 52 500
základní nezdanitelná částka	- 38 040	- 38 040	- 38 040	- 38 040
Student	- 11 400	- 11 400	- 11 400	- 11 400

Zaokrouhlený základ daně	55 500	139 500	213 000	318 000
Daň	8 325	22 440	37 140	61 120

Rok 2005

Stejně jako rok 2004

Rok 2006

Tabulka 20

Roční příjem v Kč	120 000	216 000	300 000	420 000
Pojistné	- 15 000	- 27 000	- 37 500	- 52 500
Zaokrouhlený základ daně	105 000	189 000	262 500	367 500
Daň před slevou	12 600	27 426	44 037	72 828
Sleva popl.	- 7 200	- 7 200	- 7 200	- 7 200
Sleva student	- 2 400	- 2 400	- 2 400	- 2 400
Daň po slevě	3 000	17 826	34 437	63 228

V tomto případě opět vidíme, že sleva na dani je výhodnější. Výhodnou přestává být až pro poplatníka s ročním příjmem 420 000 Kč, kdy je odvedená daň o 2 108 Kč vyšší.

- Poplatník je částečně invalidní a vyživuje 1, příp. 2 děti

(v tabulce je vždy uvedena vypočtená výše daně v Kč)

Tabulka 21

Roční příjem v Kč		120 000	216 000	300 000	420 000
1 dítě	2004	5 130	18 180	32 880	55 810
	2005	2 970	17 300	32 000	62 195
	2006	bonus 2 100	12 726	29 337	58 128
2 děti	2004	1 305	13 905	27 780	49 420
	2005	bonus 3 030	11 300	26 000	56 195
	2006	bonus 8 100	6 726	23 337	52 128

- Poplatník je plně invalidní a vyživuje 1, příp. 2 děti

Tabulka 22

Roční příjem v Kč		120 000	216 000	300 000	420 000
1 dítě	2004	4 065	16 760	31 460	54 020
	2005	1 890	21 860	36 560	60 395
	2006	bonus 3 600	11 226	27 837	56 628
2 děti	2004	225	12 825	26 340	47 620
	2005	bonus 4 110	15 860	30 560	54 395
	2006	bonus 9 600	5 226	21 837	50 628

- Poplatník má průkaz ZTP/P a vyživuje 1, příp. 2 děti

Tabulka 23

Roční příjem v Kč		120 000	216 000	300 000	420 000
1 dítě	2004	0	11 295	24 300	54 070
	2005	bonus 3 465	9 135	29 420	51 470
	2006	bonus 6 000	4 626	21 237	50 028
2 děti	2004	0	7 470	19 200	38 695
	2005	bonus 9 465	3 135	23 420	45 470
	2006	bonus 12 000	bonus 1 374	15 237	44 028

Na těchto příkladech opět vidíme, že pro poplatníky s nižšími příjmy je nejvýhodnější výpočet daně podle právní úpravy platné v roce 2006. Naopak, poplatník s vysokými příjmy je na tom nejlépe při odečítání nezdanitelných částek základu daně.

Sleva na dani zajišťuje, aby každý poplatník získal stejnou daňovou výhodu a to bez ohledu na výši svých příjmů. Na rozdíl od nezdanitelné části základu daně zvýhodňuje nižší a střední příjmové skupiny. Pro poplatníky s vysokými příjmy jsou výhodnější nezdanitelné části základu daně. Část poplatníků s vysokým příjmem si díky nezdanitelným částem daně sníží daňový základ a přesune se tedy do nižšího daňového pásma, zaplatí tedy i nižší daň. Toto ale samozřejmě neplatí vždy a závisí to na výši dosaženého příjmu a také na uplatňovaných slevách.

Zavedení slev je podle mého názoru spravedlivé z toho důvodu, že si každý poplatník nejprve vypočte daň ze svého základu daně (případně upraveného o stávající nezdavitelné části) a od této daně teprve uplatňuje slevy. V tomto je sociální spravedlnost. Myslím si ale, že toho není příliš efektivní pro státní rozpočet. U poplatníku s nižšími příjmy s alespoň dvěma dětmi dochází často k vyplácení daňových bonusů, to znamená výdaje pro státní rozpočet. Po snížení daňových sazeb se také vybírají nižší daně, příjmy do státního rozpočtu jsou tedy nižší.

8 Závěr

Ve své práci jsem zhodnotila uplatnění odčitatelných položek a slev u daně z příjmů fyzických osob. Při vypracování práce jsem dospěla k mnoha pro mě novým poznatkům. Porovnávala jsem právní úpravu ve třech po sobě jdoucích letech a vypočítávala jsem podle této úpravy částky daně. Tento výpočet se v jednotlivých letech lišil.

Zavedením slev část poplatníků ušetří na dani. Jedná se o nízko a středně příjmové daňové poplatníky. Měsíční úspora dani se pohybuje od několika set korun pro občany s nejnižšími příjmy do pouhých desítek korun u poplatníků s příjmy nejvyššími. Tito poplatníci v některých případech zaplatí na dani dokonce až o několik tisíc korun více oproti uplatnění nezdanitelných částek.

Nezdanitelné části se odečítají přímo od dílčího základu daně, svou povahou ho tedy snižují. V některých případech mají vliv na zařazení příjmu do příslušného daňového pásma. To má v konečné fázi vliv i na celkovou výši daně, ale pouze zprostředkovaně, protože je to výhodné pouze pro ty poplatníky, kteří se pohybují na okrajích jednotlivých daňových pásem. Zároveň v tomto případě platí, že celkový odečet nezdanitelných částí se provádí do nuly, takže poplatník neplatí žádnou daň.

Systém slev na dani působí již na daň vypočtenou a má na daňového poplatníka větší sociální vliv. Jak ukazují vypočtené příklady z uplatnění současného systému, stát vrací peníze zpět poplatníkovi a tím ho vlastně dotuje (poplatník zaplatí nižší daň, součástí jeho příjmů zůstává částka, kterou by jinak odvedl do státního rozpočtu). Tento systém je opět výhodný pro poplatníky v nejnižším daňovém pásmu a hlavní klad spočívá v jeho sociálním dopadu. U poplatníků s dětmi je to v mnohých případech dotování formou vyplacení daňového bonusu. V podstatě se jedná o přerozdělení prostředků méně nápadným způsobem než jsou sociální dávky.

Nezdanitelné části, které nebyly novelou zákona o daních z příjmů zrušeny, si nadále odečítá poplatník od svého základu daně. Je dána maximální možná výše odpočtu. Poplatníci s vysokými příjmy si tyto částky uplatňují ve větší míře, než poplatníci s příjmy nízkými. Převedením těchto částek na slevy by si každý uplatňoval stejnou výši. Bylo by to tedy spravedlivé. Zvýhodněna by tím ovšem opět byla skupina poplatníků s nižšími příjmy. Zároveň by nebylo jednoduché stanovení výše těchto slev. Musela by být opět stanovena maximální hranice a určité procento, které by si jednotlivý poplatník uplatnil.

Ministr financí jmenoval expertní skupinu, která má do 30.6.2006 předložit rámcový návrh nového systému zdanění, jeho základní principy. Mělo by dojít k zjednodušení zákona

o daních z příjmů oproti současnému stavu. Měly by být vymezeny pojmy jako například základní zásady zdanění příjmů, předmět daně, definice poplatníka, daňový základ, výjimky, odčitatelné položky, daňové zvýhodnění a osvobození, daňové sazby, vliv na státní rozpočet. Nový zákon o daních z příjmů nebude ale dříve než v roce 2009.

V poslední době také často slyšíme o návrhu na zavedení rovné daně. Při zavedení této daně by zdanění mělo být na úrovni 15 % pro všechny poplatníky, bez ohledu na výši daňového základu. Zásadní změnou by také byla změna při výpočtu daně (využití tzv. státem zaručeného příjmu, o který by se nejprve příjem navýšil a z výsledné částky by se teprve počítala daň a odvody pojistného).

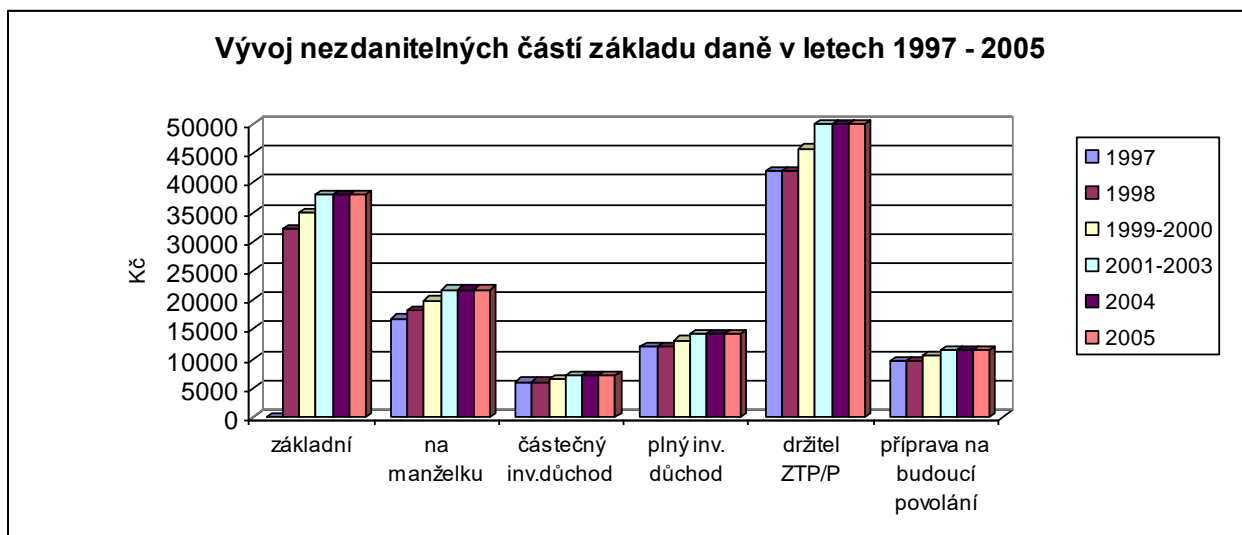
Stávající právní úprava je částečně spravedlivá pro některé poplatníky. Není však možné stanovit takovou právní úpravu, která by byla výhodná jak pro všechny poplatníky, tak pro státní rozpočet.

9 Přehled použité literatury

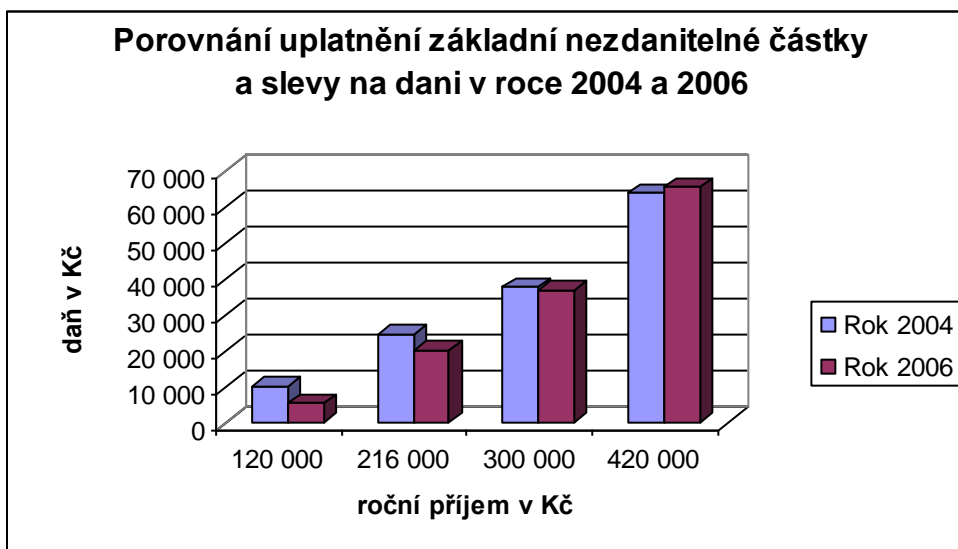
1. PELECH, P., PELC, V. Daně z příjmů s komentářem, Anag, 2004. ISBN 80-7263-230-2.
2. PELECH, P., PELC, V. Daně z příjmů s komentářem, Anag, 2005. ISBN 80-7263-278-7.
3. PELECH, P. Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti, Anag, 2004. ISBN 80-7263-208-6.
4. PELECH, P. Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti, Anag, 2005. ISBN 80-7263-253-1.
5. PELECH, P. Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti, Anag, 2006. ISBN 80-7263-324-4.
6. VANČUROVÁ, A. a kol. Daňový systém ČR, Vox, 2004. ISBN 80-86324-42-7.
7. Vládní návrh poslanecké sněmovny na změnu zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, Tisk 1040.
8. MARKOVÁ, A. Daňové zákony: úplná znění platná k 1.1.2006, Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1581-3
9. www.mfcr.cz
10. www.finance.cz
11. www.sagit.cz

10 Přílohy

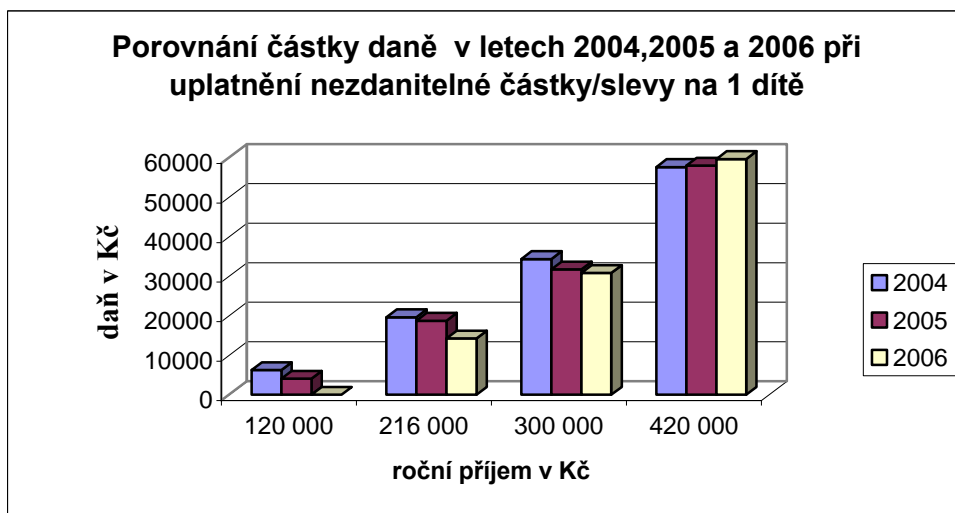
Příloha č. 1 Vývoj změn ve výši nezdanitelných částek 1997 – 2005 (ročně, v Kč)

Příloha č. 2 Porovnání výše daně při uplatnění základní nezdánitelné částky a slevy

Příloha č. 3 Výše daně při uplatnění nezdanitelné částky/slevy na 1 dítě

Příloha č. 4 Výše daně při uplatnění nezdanitelné částky/slevy na 2 děti

